

İSRAİL'İN SAVAŞ SUÇLARI VE ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİNE TÜRKİYE'DEN BAŞVURULAR

Cem Duran UZUN, 16 Aralık 2023

<https://www.setav.org/israilin-savas-suclari-ve-uluslararası-ceza-mahkemesine-turkiyeden-basvurular/>

İsrail ve Filistin arasında neredeyse on yıllardır devam eden çatışmalar, uzun bir süredir sadece siyasetin veya diplomasinin değil aynı zamanda hukukun da konusunu oluşturmaktadır. İsrail devleti onlarca yıldır silahlı çatışmalar hukukunu ve insancıl hukuku hiçe sayan saldırılar yaptığı gibi soykırım suçlarının birçok türünü işlemekten geri durmamaktadır. Bu açıdan ortada yargılanması ve cezalandırılması gereken son derece ağır.

İsrail ve Filistin arasında neredeyse on yıllardır devam eden çatışmalar, uzun bir süredir sadece siyasetin veya diplomasinin değil aynı zamanda hukukun da konusunu oluşturmaktadır. İsrail devleti onlarca yıldır silahlı çatışmalar hukukunu ve insancıl hukuku hiçe sayan saldırılar yaptığı gibi soykırım suçlarının birçok türünü işlemekten geri durmamaktadır. Bu açıdan ortada yargılanması ve cezalandırılması gereken son derece ağır suçlar ve onları işleyen devlet görevlileri bulunmaktadır.

Bu yazının konusu İsrail'in işlediği suçları listelemek ve delillendirmek değil. Zaten bu konuda örnekler bulmak için özel bir çaba harcamaya da gerek yok. Başta Başbakan Netanyahu olmak üzere İsraili yetkililerin bütün Gazze halkını yok etmeyi amaçladıklarını gösteren açık ifadeleri ve İsrail ordusunun bu amaca yönelik eylemleri soykırım suçunun işlendiğini göstermekte.

İnsancıl Hukukun İhlali, Soykırım ve Savaş Suçları

Soykırım suçu hukuken ilk kez 1948 tarihinde kabul edilen ve 1951 yılında yürürlüğe giren "Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme" ile ortaya konulmuştur. Sözleşmenin 2. maddesinde soykırım suçunu oluşturan eylemler sayılmaktadır. Buna göre ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen;

- Gruba mensup olanların öldürülmesi;
- Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;

- Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracığı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;
- Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;
- Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek

fiillerden her hangi biri soykırım suçunu oluşturmaktadır.

Soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması amacıyla bir Uluslararası Ceza Mahkemesi kurulmasını öngören ve 1998 yılında imzaya açılıp 2002 yılında yürürlüğe giren Roma Statüsü de soykırım suçlarını benzer şekilde düzenlemektedir. Statüde ayrıca savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, etnik temizlik, yasa dışı silahlı güç kullanma gibi belirli kategorilerde suçlar yer almaktadır. 7 Ekim tarihinden önceki suçlar bir kenara bırakılsa dahi İsrail'in son yetmiş günde Gazze halkına yönelik kasten öldürme, maddi ve manevi işkence yapma, yaralama, sivil yerleşim yerlerini, hastaneleri, okulları ve mülteci kamplarını bombalama, temel yaşamsal ihtiyaçlardan mahrum bırakma gibi sistematik saldırıları bu suçların tamamını işlediğini göstermektedir.

Hatta bir adım daha ileriye giderek denilebilir ki soykırım ve etnik temizlik suçuna yönelik eylemleri olduğunu gösteren somut deliller açıktır. İsrail'in eylemlerine bakıldığında mümkün olduğunca fazla Filistinliyi yok etmeyi, sağlık hizmetlerinde ve temel ihtiyaçlardan mahrum bırakarak veya salgın hastalıklar gibi sebeplerle öldürmeyi, olmuyorsa Gazze'den sürmeyi amaçladığı net bir biçimde görülmektedir. Bunlar uluslararası hukuk açısından tartışmasız bir şekilde soykırım ve etnik temizliktir.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin İsrail Üzerindeki Yargılama Yetkisi

Roma Statüsü ile kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM), İsraili siyasetçiler, askerler ve diğer yetkililerin işlenen bu suçlardan dolayı yargılanmasını ve cezalandırılmasını sağlayacak bir uluslararası mekanizmadır. UCM, "soykırım", "insanlığa karşı suçlar", "savaş suçları" ile "saldırı" suçunun faillerini yargılamak ve hesap verilebilirliği sağlamak amacıyla kurulan **ilk daimi uluslararası ceza mahkemesidir.**

UCM yalnızca gerçek kişiler üzerinde yargı yetkisine sahiptir. Dolayısıyla UCM'de devletlerin veya tüzel kişilerin yargılanması söz konusu değildir. Ancak devlet başkanı, hükümet başkanı ve hükümet üyesi olmak dahil herhangi bir resmi görev UCM'nin yetkisini kaldırmaz. UCM'de yargılama, Statüye taraf bir devletin veya BM Güvenlik Konseyi'nin başvurusuyla ya da savcının kendiliğinden soruşturma açmasıyla başlar. UCM'ye taraf olmayan bir devletin

yetkililerinin yargılanması, Statü'ye taraf bir ülkede anılan suçları işlemesi ve bu ülkenin ilgili suç faillerini UCM'ye sevk etmesi durumunda mümkündür.

İsrail, UCM'yi kuran Roma Statüsüne taraf değildir. Filistin ise bu Statü'yü 2015 yılında onaylamış ve taraf olmuştur. UCM savcısı 20 Aralık 2019'da Filistin'de yaşanan olaylara ilişkin ön soruşturma yapmış ve burada yaşananların Roma Statüsüne göre savaş suçu olduğuna ilişkin yeterli şüphenin olduğuna kanaat getirmiştir. Savcının başvurusu üzerine UCM, 5 Şubat 2021 tarihinde, Roma Statüsü'ne taraf bir devlet olan Filistin'deki duruma ilişkin yargı yetkisinin, 1967'den bu yana İsrail tarafından işgal edilen toprakları kapsadığı kararını almıştır. Fakat bu yetkinin, UCM'nin Filistin devleti üzerindeki yargı yetkisinin başladığı tarih olan 2014 yılından sonra işlenen eylemler ile sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Bu karara göre UCM, Doğu Kudüs de dahil olmak üzere Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde meydana gelebilecek savaş suçlarına dair muhtemel davaların kabul edilebilir olacağını tespit etmiştir. Böylece İsrail'in işlediği suçlardan dolayı ilgililerin yargılanması ve cezalandırılmasının önü açılmıştır. Nitekim savcılığın da elinde devam eden bir soruşturma mevcuttur. UCM Savcısı Karim Ahmad Khan, son saldırılar üzerine 29 Ekim 2023 tarihinde Mısır Refah Kapısına yaptığı ziyarette UCM'ye taraf olan ya da olmayan kişi ve organizasyonları devam eden soruşturmaya ilişkin yeni kanıtları ve iddiaları sunmaya davet etmiştir. Bu kapsamda Savcılık Ofisi, soruşturma aşamasında kurduğu sistem üzerinden olay, tarih, yer/konum ve uğranılan zarara ait her türlü belge ve fotoğraf gibi bilgileri toplamaktadır.

Türkiye'den Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne başvurular

Bu süreçte Türkiye'den de UCM'ye çok sayıda başvurunun yapıldığı görülmüştür. İstanbul 2 No'lu Barosu'ndan bir heyet 24 Kasım günü, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarında savaş suçu, insanlığa karşı suçlar ve soykırım suçlarını işleyen şüphelilerin cezalandırılması için savaş suçlarını kanıtlayan belgelerin ve fotoğraflarının da bulunduğu delil dosyası ile bütün Türkiye çapında topladığı dilekçelerle UCM'ye başvurmuştur. TBMM Adalet Komisyonu Başkanı Cüneyt Yüksel, İstanbul 2 No'lu Baro Başkanı Yasin Şamlı ve beraberindeki 15 hukukçunun yer aldığı heyet, UCM Savcılık Ofisi ve Mağdur Katılımı Birimi ile verimli görüşmeler yaptıklarını belirtmiş ve Lahey'deki mahkeme binası önünde açıklama yapmıştır. Açıklamada sadece dilekçe vermekle yetinilmediği, üç klasörlük delil dosyasında video görüntüleri, fotoğraflar, tanık beyanları ve mağdur beyanlarının yer aldığı aktarılmıştır.

Benzer şekilde Türkiye Barolar Birliği'nin de İsrail aleyhine UCM'ye başvuru yaptığı açıklanmıştır. Birlik başkanının açıklamasında İsrail'in Filistin topraklarında 1948 yılından bu yana uyguladığı işgal politikasının başka bir boyuta taşındığı, İsrail hükümetinin uzun yıllardır sürdürdüğü işgal, tecrit ve katliam politikalarını iki buçuk milyon insanın yaşadığı Gazze Şeridi'ni top yekûn hedef almak suretiyle tarihte asla unutulmayacak bir insanlık suçu düzeyine çıkardığı vurgulanmıştır. Yapılan başvuruda ‐hastaneler ve sağlık kuruluşlarına yönelik saldırılar‐, ‐Filistin Barolar Birliğinin bombalanması‐, ‐medya çalışanlarına yönelik saldırılar‐ ve mülteci kamplarına yönelik saldırılar‐ dört somut olay olarak UCM'nin dikkatine sunulmuştur.

Sonuç olarak Türkiye'de sivil toplum, İsrail'in işlediği suçlar karşısında sessiz kalmamış ve çeşitli yollarla bu suçlara karşı sesini yükseltmiştir. Hukukçular da yaşanan bu vahşete karşı uluslararası hukuk mekanizmalarının işletilmesi için ellerinden geleni yapmış ve girişimlerde bulunmuştur. Elbette söz konusu yargısal süreçlerin nasıl yürüyeceği konusunda ciddi şüpheler bulunmaktadır. UCM savcılığının soruşturmasının akıbetinin ne olacağı, gerçekten İsraili yetkililer hakkında dava açılıp açılmayacağı, açılacak davalarda verilecek tutuklama kararlarının Roma Statüsü'ne taraf Avrupa devletleri tarafından uygulanıp uygulanmayacağı ve suçluların cezalandırılıp cezalandırılmayacağı merak konusudur. Zira Batılı devletlerin İsrail'in suçları karşısındaki tavrı UCM'deki soruşturma konusunda şüpheleri artırmaktadır. Bu açıdan UCM süreci Batı'nın insan hakları konusundaki bir başka samimiyet sınavı olacaktır.